

* Tràm Cà Mau

V tôi không phải là một người đàn bà có nhan sắc khuynh näc để thành. Bởi tôi, vốn tài mäo täm thäng và cũng không có nhiều may mắn bắt gặp được một màu xanh như ngọc cô có nhan sắc chim sa cá län. Vä bởi tôi cũng thäng nghe bởi tôi tuyên truyền như nhät trong cái đầu tư nhä räng, để phần mäy rồi cũng trở thành méo mó xấu xí, và vẻ đẹp là vẻ đẹp của ta. Vä tôi cũng không có tài ba xuất chúng, bởi tôi vốn nä sä và có thành kiến với những người đàn bà tài giỏi, vì họ thäng kiêu ngäo và hay thành để tài vẻ bề ngoài. Để tài để ngäng thì có thể bề ngoài chäy ra bề ngoài thì, chứ để tài vẻ bề ngoài thì không chäy đâu cho thoát cä!

Vä tôi chỉ là một người đàn bà trung bình trên tất cả mọi mặt. Vä một vóc dáng tầm thường bên ngoài, không väo vào mắt khó nhìn. Bên trong nàng mang một trái tim lòng hiän häu, bao dung, biết hành xử khôn ngoan khéo léo, để đem lại cho gia đình hạnh phúc êm äm lâu bền mà tôi vô cùng biết ơn mọi khi nghĩ đến. Trong nhiều năm chung sống, chẳng bao giờ nàng näng lời với tôi, chẳng bao giờ có chuyện hay ngôn ngữ thìu läch sä, cũng chẳng län khóc lóc giận hän đòi hỏi điäu này điäu kia, hoặc để điäu khiến làm khó, hay so đo chuyện nhà với gia đình người khác. Ngoài tình cảm thäm thìu chia sẻ của vẻ đẹp, nàng âu yäm như một người tình, khoan dung rộng lượng như một người mẹ và hiểu biết như một người tri kỷ.

Năm tôi hai mươi tám tuổi, một tôi nóng ruột thúc đẩy ép tôi lập gia đình. Bà đẻ cái công thức của xã hội mà ông Tàu bày ra là "tam thäp nhiäp". Tôi cũng chẳng cần ba mươi, một tôi cần gần để thêm cho hai tuổi để dễ bề ép uäng. Tuổi đó, thích được quen nhiều bạn gái, bạn thôi thì được, nhưng nghe đến chuyện hôn nhân là xanh mặt. Vì qua kinh nghiệm bạn bè, kinh nghiệm giao tiếp trong xã hội, tôi thấy đa số mọi người có vẻ rồi thì được như bạn khép chặt trong cái vòng "chuyên chính" của bà vợ nhà! Cái vòng tuy rộng rãi và êm ái, nhưng bạn sẽ bị ràng buộc và siät cứng. Một anh bạn thân, lâu lâu giận với, đến nhà tôi để lấy, näm rä ra trên giường như để ngäm rách ruột rồi nói với tôi: - Tao chỉ mong có được một ngày an bình, sung sướng như mày, một ngày thôi cũng được. Nghe thế thì không sao được? Trong số tôi có mọi người bạn bè vẻ vẻ cäo rách mặt và phải lấy cä là dao cắt râu cắt. Ai cũng biết chuyện gì đã xảy ra, vì một mày các anh läng läy, trän tru, có sợi râu nào đâu mà phải cắt cho dao cắt! Một ông bạn khác, vẻ vẻ vào tận sâu áo và kêu bạn mày tao, còn để cáo ông mang bạn đi gặp gỡ bên Pháp với. Nhan nhän những tầm nhìn gia đình u ám trước mặt như vậy, thì chẳng có ngu quá hoặc liäu mà ngäm không sao mà thôi.

Tôi không län mãi không được, phải bạn län theo mẹ, đi ra mặt, và xem một nhiều cô con gái các gia đình mà bà quen biết. Tôi theo bạn lấy cä mà một anh quân sự quät mô, cần mang bạn một để a ma đến nhà người ta và ăn nói nhät gäng cäc läc, thì không ai muốn gä con gái cho, và các cô thấy vẻ vẻ thì cũng län nhä mà để ra. Thế mà cũng có nhiều nhà khen tôi hiän lành, muốn gä con gái cho. Tôi tìm được lý do nói riêng với mẹ để chê bai để khäc. Cô thì chê một dài, cô thì chê mũi län, cô khác chê một có đuôi, cô thì chê như có râu. Toàn chuyện lý do vu vä. Một tôi phải näng näng dài, vì biết con trai bà cũng chẳng có sự nghiệp gì sáng giá, chẳng có một phong cách để biết nào, mà đòi hỏi quá đáng chẳng? Không näng được nữa, tôi đem Lam, người bạn gái thân thìu thìu với người thìu với mẹ, bà vui vẻ chấp u ngay. Bà khen Lam län nhä, biết thìu p và

xinh đẹp. Mẹ tôi đến thăm xó giao nhà Lam hai lần để dò xét gia thế, và quyết liệt chờ ngóng để cuộc hôn nhân, lý lý do là mẹ Lam đến đến và có cách cư xử thiêu lố để với chồng. Tôi nói: - Con cư xử Lam chưa cư xử bà lý đâu mà mẹ sợ? Mẹ tôi nhợt nhạt tin rằng, mẹ họ thì khó sinh được con cháu. Vì cách đối xử của cha mẹ, nên họ nghĩ đến tính tình con cái. Cha mẹ đến đến, con cái khó mà hiền lành được, vì ngày ngày họ có cách ăn nói, cách đối xử, tiềm ẩn những thói quen của cha mẹ, và đem ra xử sự với đời, mà không biết đó là xử. Tôi cứ bảo cha cho Lam, những mẹ tôi đã nhợt nhạt quyết, không lay chuyển được. Bà nói: - Mẹ thương con, mẹ không muốn sau này con khổ vì đời sống gia đình thiêu họ như phúc. Vì không có gì khác biệt có với đến đến, nên lão, có thể làm những chuyện buồn phiền sinh ra rắc rối, con bà, trai gái họ họ. Mẹ thương con, lo cho tương lai con nên mẹ không cho. Tôi đến nhợt nhạt với mẹ rằng, con trai của mẹ cũng chờ ngóng hiền lành chỉ, mà chế thiên họ. Những sự mẹ buồn nên im lặng. Mẹ của Lam biết được ý kiến của mẹ tôi, nên tôi ái, nói nhợt nhạt tàn nhẫn, nên họ nghĩ đến gia đình tôi, và tuyên bố không bao giờ gả Lam cho tôi. Khi bố trở về, gần gũi thì tình yêu càng thêm tha thiết bởi cả, và hai đứa tôi càng quyết với nhau qua hàng rào ngăn cản của gia đình. Muốn sống cho nhau, và sống chết vì tình yêu. Mẹ tôi nghe ý mẹ, tôi miễn cưỡng đi xem một chút cô mà mẹ tôi gọi là gia đình phúc hậu đường hoàng. Tôi chờ ngóng tha thiết gì, chờ giờ để họ cho tôi thiêu để cho mẹ khỏi một chút. Lần đó Lam biết được, nàng giận dữ với tôi: - Anh là một thằng đốn cáng, xử xa đẽ tiện, một kẻ hèn nhát núp váy mẹ, không dám làm gì cả. Anh không xứng đáng với tình yêu của tôi. Tôi nghe mà bàng hoàng, như bị sét đánh. Hai đứa giận nhau. Tôi chờ ngóng họ nhợt nhạt xét của mẹ, và thấy bà cũng có lý phần nào. Những tim tôi vẫn nát tan xót xa vì chuyện tình đời.

Ngay sau đó, Lam có người yêu mới là Tuấn. Tuấn cũng là trong đám bạn bè quen biết lâu dài với tôi, tính tình Tuấn hiền lành, chịu để, và Tuấn đã bạn bè theo đuổi Lam lâu. Năm năm sau, tôi đi đến đám cưới Tuấn, Lam với trái tim vẫn nát, nhưng cũng vui mừng vì Lam lý được chờ ngóng hiền lành và đường hoàng, có thể bỏ đi để sống tinh thần với chờ ngóng cho gia đình sau này. Tôi thấy tình hình rằng, tôi không biết được Tuấn với nhu cầu một. Lam bạn tôi là phải. Mẹ tôi làm như lý với bà, cứ khóc lóc thúc giục mãi. Tôi tâm sự với một người bạn cũ. Anh cư xử và nói: - Hay là cứ tìm hiểu Mai, em gái tôi xem sao. Nó cũng sống có cảm tình với bạn đó. Mai hiền lành lắm. Được bạn khuyến khích, tôi bắt đầu tìm hiểu Mai. Nàng không đẹp, không xinh, chăm chỉ, hiền lành. Trước đây, đến nhà bạn chơi, tôi chờ thấy Mai thấp thoáng đâu đó sau bàn học, hoặc lặng lẽ rút lui sau khi cúi đầu chào phép. Đến Mai đi chơi, tôi không tìm hiểu được chỉ nhợt nhạt với Mai, vì nàng quá thẹn, khi nào cũng như nhàn chịu chịu, ít đưa ý kiến riêng. Khi hỏi ý, nàng thẹn thẹn: - Đ, anh cho em đi đâu cũng thích cả, anh vui thì em cũng vui. Tôi đem nhợt nhạt xét với cái hiền lành của Mai nói với một người bạn. Anh cư xử hô họ và nói: - Trôi đi, khi mới quen thì em nào mà không hiền lành như thánh mẹ, đâu dằng như tiên cô. Khi cư xử với thì cái đuôi dài thông mới lòi ra, và đến chờ chờ ngóng tinh. Em nào cũng vậy cả. Tôi hỏi thì ngóng anh của Mai, anh trở lại: - Con như hiền lành, biết như ngóng như và rồi đến dằng. Cứ có phải cả làm mới gặp nó. Không phải vì nó là em gái mà tôi khen đâu.

Mẹ tôi đến thăm gia đình Mai nhợt nhạt lần, khen mẹ của Mai phúc hậu, hiền lành, cư xử lịch sự, phải phép với chồng. Bà nghĩ rằng, nhợt nhạt đến Mai cũng học được nên nếp gia đình của mẹ, không nhợt nhạt thì ít. Bà thúc tôi làm đám cưới ngay. Tôi xin hoãn một thời gian để tìm hiểu thêm, mẹ không cho và bảo: - Lý với thì lý lý tay, chờ đến lâu ngày làm kẻ dèm pha. Tôi nói rằng, nếu nghe được kẻ dèm pha đúng, thì cũng là đi đến tốt, mình khỏi phải xét đoán làm người. Mẹ tôi lý lẽ ngóng cho tôi rằng, chín mười phần trăm cách cư xử của con cái là do nên họ nghĩ sinh hoạt tốt

x u c a cha m . Cha m gieo vào đ u con cái th t t ng nào, thì nó s hành đ ng theo l i đó. Th ng m , tôi t m quên kinh nghi m ghê g m trong đ i s ng gia đình c a b n bè và đ ng s , li u thân l y v cho m vui lòng. Có m t ông b n b o r ng, l i thêm m t th ng đàn ông ngu mu i đi vào v t xe đ nghìn năm c a nhân lo i.

Tôi c i Mai, nàng nh cái bóng đ u hi n bên tôi. Tôi th y mình tan loãng vào tình yêu êm đ m, và ch t nh n ra đ i s ng gia đình êm ái, tho i mái và h nh phúc h n nhi u l n đ i s ng đ c thân. Không th y gò bó tù túng trong dây ràng bu c c a gia đình nh nhi u ng i th ng b o. Mai lo l ng cho tôi nh ng th c n thi t l t v t trong cu c s ng bình th ng, b khuy t cho tôi nh ng thi u sót, đ u dàng an i tôi nh ng khi lo bu n. Tôi nói v i v : - Anh ngu quá, bi t l y v mà sung s ng h nh phúc nh th này, thì đâu đ đ c thân đ n g n ba m i tu i. U ng th t. Nh ng khi chúng tôi có ý ki n trái ng c, Mai đ u dàng phân tích thi t h n cho tôi nghe, r i đ cho tôi quy t đ nh. Sau khi quy t đ nh xong, dù có trái ý nàng, Mai cũng vui v c g ng giúp tôi hoàn thành công vi c. Không nh các bà khác, nh ng lúc ch ng làm trái ý, thì các bà mong cho ông ch ng th t b i đ ch ng t ý ki n c a bà là đúng, là hay. Mai th ng nói: - Thu n v thu n ch ng tát b đông cũng c n. N u ai cũng khăng khăng gi ý c a mình, thì ch ng làm nên đ c vi c gì c . Cũng có khi quy t đ nh c a tôi sai l m, đ a đ n k t qu không t t. Nh ng lúc này, Mai th ng h t l i đ u dàng an i tôi, và cho r ng tôi không có l i gì c , ví ai cũng có th sai l m, và Mai cho r ng nàng cũng có ph n l i, vì ch a t n tình giúp tôi đ y đ ý ki n đ làm quy t đ nh. T đó, tôi c m th y mình ph i l ng nghe ý ki n c a v nhi u h n. Tôi nghĩ, n u nh ng lúc này mà Mai đ n v t, n ng n c bu c t i tôi, thì ch a ch c tôi đã th y mình l m l i. Mai không nh m t s đàn bà khác, đúng hay sai cũng đ l i cho ch ng, và nh ng khi ch ng th t b i trong đ i, là cái đ p cho các bà chê bai, mai m a, nói nh ng l i tàn nh n.

Ngoài xã h i, có nh ng lúc tôi vô tình ho c thi u may m n, gây nên nh ng sai l m v i ng i khác, Mai t đ ng ra, gánh vác h t trách nhi m thay tôi. T ái đàn ông, đâu cho phép tôi đ v gánh vác trách nhi m thay mình. Tôi th y th ng và quý v nhi u h n. Mai b o: - Chuy n nh , đ em gánh vác giúp, anh đ tâm trí làm nh ng vi c khác ích l i h n. Tôi th m nghĩ, tôi thì làm chi có vi c l n mà gánh vác. Nh ng năm m i l y nhau, tài chánh gia đình khó khăn, đ p tr c bù sau hàng tháng. Áo qu n đ n s , ăn u ng dè x n. Th mà Mai bao gi cũng vui v , ch a bao gi nghe Mai than th ho c so sánh v i các b n bè khác. Nàng th ng nói: - Chúng ta nghèo v t ch t, nh ng giàu h nh phúc, tinh th n thanh s ch, th là đ . Đ i s ng bi t đ là đ . Chính vì Mai không than th , nên tôi th y mình có trách nhi m nhi u h n v tài chánh gia đình. Bu i chi u v , tôi đi đ y thêm cho các l p đêm. Ngày ngh , tôi m l p đ y kèm luy n thi cho t ng nhóm nh . Tài chánh gia đình nh đó mà đ i dào h n, có thêm ti n, nh ng Mai không vui, mà ch lo cho tôi thi u s c kh e sinh b nh ho n. Năm đó, tôi không ch u theo bè cánh v i nhóm tham nhũng, chúng đày tôi v m t t nh nh xa xôi. Tôi bu n phi n l m. Không đi thì không đ c, đi thì b h t công chuy n làm ăn riêng t . Mai khuyên tôi nh n nh n, và g ng tìm vui trong hoàn c nh m i. Khi chúng tôi v t nh nh , Mai th ng an i và nâng đ tinh th n tôi, đ t mua các th sách báo tôi thích, đ gi i trí và quên đi ph n nào n i bu n n i t nh nh . Mai xin đ c vi c m t nhà đ y tr , đ ph thêm kinh t gia đình....

Khi ch y v i v Sài Gòn vào năm 1975, chúng tôi m t t c , tr thành tr ng tay. Tôi lo l ng và mu n phi n l m, nh ng nh thái đ tr m tĩnh và ch u đ ng c a Mai mà tôi b t b i r i. Tr c ngày mi n Nam s p đ , chúng tôi bàn nhau là nên hay đi. Ý Mai thì nên đi đ b o toàn tính m ng cho gia đình, khi yên n thì quay tr v cũng ch ng m t mát gì. Ph n tôi thì vì yêu m n

quê hương mong muốn cách lãng mạn, quy tụ lại, muốn cùng chia sẻ khổ đau, sống chết cùng quê hương. Chẳng nghĩa đời với tôi không quan trọng, tôi nghĩ chính thời nào cũng thời thôi, cũng cùng là người Việt, cùng giòng giống tiên, thì vì cái gì mà phải bỏ chết? Tôi đã lớn to. Thời mà a trùm xuống khắp miền Nam. Đau khổ, lao tù, đói rách, đè nén, áp bức. Tôi cũng ôm gói đi tù như mọi người, Trong tù, tôi vô cùng ân hận với quy tụ đến sai lầm, để thân xác mình bỏ tù đầy, để vợ con bỏ vợ, đau khổ, đói rách, không việc gì, không tài sản. Ba tháng sau khi tôi đi tù, Mai thấy chúng chị đã có thể vợ, đã xoay xở rồi mau. Nàng mua áo quần cũ, cắt ra may thành áo quần trẻ em đem bán mọi người các chợ trên hè phố. Đêm nào cũng may đến mọi người hai giờ khuya. Mẹ tôi nuôi chúng tôi, nuôi con thơ dại, người c xuội trong cuộc đời.

Nhưng năm tháng nằm tù, có nhiều thì giờ suy nghĩ, tôi mới sâu sắc nhận ra mình mang ơn và quá nhiều. Tình cảm nàng dành cho tôi tràn đầy dịu dàng, bao dung, âu yếm và hy sinh. Tôi biết mình là kẻ có phúc được với hiên.... Khi tôi được ra tù, thì xác tim tôi, tình thần suy nhược, đời sống bất ổn, bệnh đe dọa thường xuyên. Hàng tuần bắt tên công an khu vực đến thúc giục đi về vùng kinh tế mới, và nói lại hăm dọa. Tôi nhìn lòng bàn với Mai đến vùng kinh tế mới cho yên thân. Nàng đã khôn ngoan gì thích rồi, bệnh mới giá phải bám vào thành phố, để sống còn và để bắt bệnh tài áp bức, bắt khổ nên khổ vì cái u mê của chế độ hành hạ. Nàng khuyên tôi: - Mình hãy xem cuộc đời này như một trò chơi không vui, đừng quá quan tâm đến những gì xảy ra cho mình, cho thiên hạ chung quanh. Nhưng đau khổ mà mình đang chịu đựng cũng là một thử thách, làm cho mình lớn thêm lên, trưởng thành hơn, và có vui với những gì như nhồi nhét có thể có trong thời gian này. Không xa nào có thể tận tận mãi mãi được, ánh sáng thì lại sẽ có ngày chiếu rọi trên quê hương. Mai đã an ủi, khuyên nhủ và dịu dàng dắt tôi đi qua quãng đời đau khổ trong chế độ lòng vô nhân kẻ quái này. Chúng tôi bỏ đi đôi bạn đi trong đời sống mới của xã hội chẳng nghĩa trá hình. Khi tôi nghĩ tham gia một tổ chức phục quốc chúng tôi chính quy định công sản trong thành phố, thì Mai đã ngăn ngay. Nàng nói: - Chúng ta đã vượt súng đến hàng, chẳng mong được bình yên sống và góp phần xây dựng quê hương. Nhưng kẻ chiến thắng đã đầy nhân dân xuống vực thẳm. Không cho ai yên sống. Chính họ đã buộc chúng ta đến đây, cảm ơn sự súng. Vì cái đáng làm thì phải làm. Nếu ai cũng trốn tránh, thì đau khổ này biết bao giờ đến được? Nhưng phải thận trọng để khỏi phí thân làm việc dã tràng. Cùng với bạn bè cũ mới, chúng tôi tổ chức mua súng, liên lạc với các nhóm kháng chiến khác. Ra một tờ báo bí mật chuyển tay. Mai đã người c xuội giúp đỡ chúng tôi, mang tin tức, chuyển vận hàng hóa. Chúng tôi mỗi ngày ánh sáng từ do chiếu rọi trên quê hương, trở lại đời sống không áp bức kìm kẹp. Một vài người trong nhóm bắt công, tổ chức bắt bắt, đã anh em bắt bắt. Tôi thấy thoát được với cái áo có nhiều là đến bạn thơ ng bên hông. Mai như người như tôi bình tĩnh chờ nàng sắp đặt. Nàng vay mượn và bán hết để được trong nhà, đóng tiền cho tôi bí mật vượt biên.... Phút cuối cùng thuyên cho vợ con tôi cùng đi với tôi hòa trở lại sau. Tôi cảm ơn Trại Phốt đã xui khiến cho chúng tôi còn có bên nhau trong đời.

Trên biển đói khát Mai như người phải ăn uống cho con, cho chồng, với lý do là tôi cần sống hơn nàng, tôi có thể làm được nhiều việc ích lợi hơn. Nhưng theo ý tôi, thì chính Mai mới xứng đáng được sống sót vì đời sống nàng có nhiều ý nghĩa, tất cả phải hơn. Nhưng ngày khó khăn nên chấy chóc khi tôi trở lại tù, nàng dành lý do hết tất cả việc vượt vãn như lãnh thức ăn, xách nước, nấu nướng, chăm sóc con cái, để cho tôi có thì giờ tham gia tiếp tay giúp các công tác chung trong trại. Mai đến tôi tránh xa những nơi có tranh giành, có chút quyền lợi, chỉ kê vai gánh vác những việc có ích chung mà không ai làm. Với khuyên khích và an ủi của vợ, tôi làm được nhiều việc hữu ích cho cộng đồng. Trong lúc đó, một vài anh bạn tôi, tham gia việc cộng đồng mà như

làm việc quần cặm, bận rộn nhàn, gần gũi, mà a mai cũng việc nhà thì nhác, việc chú bác thì siêng. Nhiêu người than vãn về những thói quen, khó khăn, các khó trong trình độ. Mai thì khi nào cũng vui vẻ, lo quan, và cho rằng tình hình lại được sống đời do đang rõ ràng trình độ. Những thói quen khó khăn trong trình độ này là đương nhiên. Đây cũng còn sống sống hàng ngày tháng sống với chế độ công sự ảm, bận rộn, chen ép, sống hối. Những khi con tôi chế độ, Mai nhắc nhở cho chúng những ngày khoai sống qua bận, những ngày đói khát trên biển khơi, thì chúng với vàng ăn ngon lành những chén cơm trong trình độ này.

Chúng tôi đến Mỹ vào mùa Đông, tuy tiết trời mát mẻ, nhưng xóa bỏ đi trình độ. Chả ai biết có thể làm gì để nuôi sống gia đình trong miền đất mới, những nhà trẻ cấp xã hội trong thời gian đầu, đời đời sống qua ngày. Dù không được gì, tiền trả cấp xã hội được Mai chia ra làm ba phần: hai phần ba nuôi sống gia đình với chi tiêu dè xắt tiền tiêu, một phần ba gửi về giúp những bạn bè đang đói khổ khắp nơi trong lao tù, trong các vùng kinh tế mới.... Hai vợ chồng đi tìm việc, và không nên lòng. Tôi tìm được một chân rửa chén bát tại khách sạn Holiday Inn. Mai tìm được một chân làm bánh ngọt Donut. Chúng tôi tích đức được rồi, và từ đó mà tiền lên, tôi tìm được công việc khác trong hãng tiền có được lương khá hơn. Chúng tôi bắt đầu liên lạc với bạn bè xa gần, và ao ước được đóng góp phần nào vào nỗ lực làm việc trên quê nhà. Thời cơ này bạn bè họ âm mưu lợi dụng bi quan, nhu cầu người khuyên tạm quên chuyện quê hương đi, mà lo cho đời sống bản thân và gia đình trước đã... Nhiêu đêm Mai thì thốt: - Chúng ta có yên lòng hàng ngày hạnh phúc, từ đó khi quê hương đang chìm đắm trong khổ đau? Chúng ta có quên được bao nhiêu người đang khổ với chúng ta nơi quê nhà? Liệu chúng ta có làm được gì không hay chỉ mãi mê lo cho đời sống riêng thôi?...

Chả bao giờ tôi nghe Mai phàn nàn, sanh nhai với tôi về công việc trong nhà. Chả bao giờ nàng lên giọng sai bảo tôi hút bụi, quét nhà, rửa chén bát. Nếu rửa, thì tôi làm, nếu tôi bận xem những trận thể thao hấp dẫn, thì thôi. Nhiêu lúc Mai không cho tôi rửa chén bát, giành lấy mà làm, vì những lúc đó nàng rửa rửa rang. Chúng tôi cùng làm việc nhà trong tình thân chia sẻ, không phải trong trách nhiệm phân chia việc nào chồng làm, việc nào vợ làm. Mai chả bao giờ tranh giành với chồng. Nàng quan niệm rằng, vợ chồng không cần tranh giành thua nhau, họ nên cùng không được gì mà chung tình yêu bền vững hơn. Chả bao giờ Mai lên tiếng hay khẳng định quyết đoán việc gì. Khi nào cũng dẫu dằng thối lui và sẵn sàng chờ lúc thuận tiện để thuyết phục thêm. Tôi đã nghe thấy với nhu cầu của bạn, sẵn sàng sống tình với chồng, mà miên man ra là nói những lời, nói điếu chưa chất khó nghe, và tôi biết mình may mắn có Vũ hiên... Những lúc tôi gặp khó khăn ngoài xã hội, mang bọc bụi và cái không vui về nhà, Mai thường khuyên tôi rằng: - Mục tiêu của tình yêu của đời người là đi tìm hạnh phúc. Đi làm kiếm tiền cũng chỉ để mua hạnh phúc. Hạnh phúc đích thực của cuộc sống là gia đình vui vẻ, ấm êm và đủ dùng. Không cần chỉ đem cái khó khăn bọc bụi của bên ngoài về nhà cho mất vui, mà phí phạm ngày tháng yên ấm của gia đình. Dù giàu sang danh vọng đến mấy, mà gia đình thì u ám thì đời không còn ý nghĩa gì. Thế là tôi tìm được nguồn vui và yên tĩnh tâm hồn...

Nhiều khi nằm bên nhau, tôi hỏi Mai: - Sao họ không mấy năm sống bên nhau, chả bao giờ em làm cho anh buồn lòng, chả bao giờ em làm cho anh phải ngại ngùng. Em có khi nào buồn gì anh không? Nàng nói: - Sách dạy cho em biết rằng, người cho thì được nhiều hạnh phúc hơn người nhận. Không cần thì sống được, không đòi thì có. Biết vui với cái tình đời mà mình đang có, thì trở thành kẻ sống sống nhất trong đời. Cho đi tình thân chân thành, thì được nhận lại tình thân chân thành. Nhiêu người đàn bà đòi hỏi chồng quá đáng, ngoài khả năng của

Tôi thành thục mà nói rằng đã học được rất nhiều điều từ cuộc sống này. Nàng càng đau dằn, càng thu mình lại, thì tôi càng thấy yêu thương và bù đắp cho nỗi đau của mình. Mỗi khi đi làm về, thấy nét mặt tươi vui hân hoan của vợ, thì bao nhiêu mệt mỏi của tôi trong ngày đều tiêu tan. Khi tôi phạm phải lỗi lầm, hành động sai quấy, vợ tôi thường an ủi và khuyên, mình là con người không hoàn hảo, mà không có sai lầm. Động lực, cái thiện trong tôi cũng là bài học từ vợ sau. Nhờ sự an ủi, khuyến khích tinh thần của vợ, làm cho tôi sống nhẹ nhàng, êm ái, thoải mái, không bị dồn ép, không bị áp lực của cuộc sống, không có căng thẳng gia đình như người khác.

Một chị bán gia đình không được c hính phúc, h i v i t i b í quy t đ đ c c ch ng th ng yêu n n ng. Mai c i i mà nói: - Không có b í quy t nào c . Ch c có câu chuy n sau đây, t i thu c n m lòng t i th i còn đ i h c. Chuy n n trong sách t p đ c c a Pháp. R ng: - Có m t anh nông dân đem bò ra ch t nh bán. Su t ngày không bán đ c ph i đ n bò v . Đ ng xa m t nh c, con bò tr ch ng không ch u đi. Có ng i g đ i con bò l y con ng a h ng tung tăng. Anh t ng đ c ng a s thông th dong c ng ra v , nh ng con ng a l ch không ch u cho anh c i và cũng tr i kéo đ ng dai. M t ng i khác đ n con heo nái ngoan ngoãn đ i qua, g đ i heo l y ng a, anh đ i l i n. Đ ng xa m t nh c, con heo cũng n m i không ch u đi, b í quá, anh đ i heo l y m t con dê nái. Con dê càng c ng đ u kh ng khi p, anh v t l n v i dê ph ph c. Đêm đ t i m t mù, m t hành khách đ ngh đ i dê l y m t con gà tr ng l n. V a đói, v a khát, v a m t, anh ôm con gà vào quán đ i l y b a c m. Th là m t b a ăn tr giá b ng m t con bò. Ăn xong, anh nông phu thông th ra v , v a đi v a ca hát kh e kho n. Khi v đ u làng, có b n quen h i đ i đâu mà v khuya th .. Anh k chuy n đ i bán bò, và đ i con gà l y b a c m. Ng i b n h t h n, khuyên anh khoan v nhà, mà bà v n i c n tam bành lên, không khéo v ch ng xô xát gây ra án m ng. Anh nông dân b o r ng, ch c v anh cũng th y v i c làm c a anh là có lý. Ng i b n c quá, đánh cá m t con bò, n u ch v mà không gây g , thì anh nông dân s đ c m t con bò, còn ng c l i, ph i m t l i m t con bò khác. Ng i b n đ i theo núp bên ngoài nghe cu c đ i tho i c a v ch ng anh nông dân. Ch v h i anh, đã ăn gì ch a, đ đ ng có m t l m không, bò bán có đ c giá không? Anh đáp r ng đã ăn r i, con bò không bán đ c mà trên đ ng v nó không ch u đi nên đã đ i con bò l y con ng a r i. Ch v nói r ng, có con ng a cũng t t, nó s kéo xe, giúp mình di chuy n mau chóng h n. Anh ch ng cho b i t con ng a không ch u cho anh c i nên đã đ i l y con heo nái. Ch v cũng tán thành ngay và còn đ trù con heo mùa sau s sinh ra m t b y heo khác, r t có l i. Anh ch ng cho b i t thêm, con heo cũng tr ch ng không ch u đi nên đ i l y m t con dê cái. Ch v ti p l i n, là con dê cũng r t có

lời, tôi nay mới sáng gia đình sao có sao a dè mà uổng. Anh chàng ngốc đờu và cho biết đã đi con dè rồi ng ng nh lý con gà trống lộn. Chờ với anh nông phu tiếp rờng, có con gà cũng tít, mới sáng nghe nó gáy cũng vui tai. Anh chàng bởo là bui sáng ra đi không đem tiển theo, đói quá, đã vào quán đi con gà lý bởa cơm. Nghe xong, chờ với anh nông phu đờn quàng hai tay, ôm vai chàng và nói rờng, anh làm nhữ thờ là phởi. Lý cởa che thân, chờ đờng lý thân che cởa. Đi cở ngày mệt nhữ đói khát, không ăn chờu sao nỏi. Em đã đờ sỏn khăn, múc sỏn nỏc, anh đi tởm cho khỏe." Mai kỏt luỏn rờng: "Muỏn đờ c chờng thỏng cũng rỏt đờ, đờng bao giờ tranh hỏn thua với chờng, vì c gì đã lỏ, thì cho qua luôn, vui với chờp nhỏn, và đờu dàng, nhỏng nhỏn chờng là yỏu tở cỏn bỏn đờ đờ c chờng thỏng".

Ngoài song thân ra, ngỏi tôi biết ỏn nhiỏu nhỏt là vỏ tôi. Đi sỏng tôi có ý nghĩa hỏn, sung sỏng hỏn, hỏnh phúc hỏn nhỏ vỏ khôn ngoan đờu dàng. Nhiỏu đêm thỏ c giờ c tôi nhỏ hỏn lên mỏt vỏ, thỏm so sánh tởm lòng hiỏn chỏn cởa vỏ với trái tim cởa mỏt vỏ nỏ thánh. Phỏn nỏng, thì luôn luôn: "Em chờ muỏn làm cái bóng nhỏ và âm thỏm bên đờ anh thôi". Mai chờ a hỏ đờ c thánh kinh, nhỏng nỏng đã biết chỏn chờng ỏi thỏp nhỏt đờ đờ c nỏng lên cao nhỏt trong lòng chờng con.